

ÜGYVÉDI TEVÉKENYSÉG

A Kormány [T/15371.](#) számon nyújtotta be az ügyvédi tevékenységről szóló törvényjavaslatát. Ehhez kapcsolódóan az Infojegyzet átfogó képet kíván adni az ügyvédi tevékenység szabályozásáról és az ügyvédek helyzetéről.

Az ügyvédség helye és szerepe

Magyarországon a rendszerváltás után alakulhatott ki a **jogállami kívánalmaknak megfelelően működő ügyvédi hivatásrend**. Az 1990-es évek jogalkotása és különösen az alkotmánybírósi döntések megerősítették a hivatásrend alkotmányos védelmét és segítettek kialakítani az ügyvédi piac működési feltételeit. Az ügyvédség, mint a jogállami igazságszolgáltatás nélkülözhetetlen eleme, az **alapvető jogokat védő és garantáló jogintézmény** lett, melyen keresztül érvényesülhettek bizonyos alkotmányos alapelvek a jogkeresők számára, úgymint:

- a tisztességes eljáráshoz való jog;
- a védelemhez való jog;
- a fegyverek egyenlőségének elve;
- a bírósághoz fordulás joga.

Mindezek alapja az **ügyvédi függetlenség**, amely a jogállam központi és mellőzhetetlen eleme. Az ügyvédi függetlenségnek három irányban kell megvalósulnia:

- az állami szervekkel (nyomozóhatóság, ügyészség, bíróság);
- az ügyvédi kamarákkal;
- a védencekkel szemben (Bérces 2012).

Az ügyvédség közjogi helyzetével, függetlenségének körülményeivel az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozik (lásd 22/1994. (IV. 16.); 52/1996. (XI. 14.); 907/B/2004. AB határozatok).

Az ügyvédi tevékenység

Az [1998. évi XI. törvény az ügyvédekről](#) 5.§-a szerint az ügyvédi hivatás gyakorlás körébe tartozó tevékenységek elsősorban a **jogi tanácsadás, okiratok szerkesztése, bíróság előtti jogi képviselet, büntetőjogi védelem, valamint az ügyvédi tevékenységekhez kapcsolódó pénzügyi kezelés**. Az ügyvédi tevékenység fogalmi ismérveinek alapelvei:

- elkülönül a közhatalomtól, melynek garanciája;
- magán-tevékenység-jellegű;
- szabad foglalkozás, amelyre szigorú közjogi szabályok vonatkoznak.

Bánáti János (2013) szerint az ügyvédség híd a magánszféra és a közszféra között

- A képviselet római jogi hagyománya: már az ókorban megjelent a hivatásszerűen perbeli képviselettel foglalkozó szakjogász személy, az *advocatus*.
- Az első jelentős magyar ügyvédi törvény az 1874. évi XXXIV. törvénycikk "az ügyvédi rendtartás tárgyában" volt.
- Fegyverek egyenlőségének elve: az igazságszolgáltatás előtti tényleges egyenlőség biztosítása.
- „Az ügyvédi hivatás megkülönböztető jegye, hogy szellemi szabadfoglalkozásként olyan magán-tevékenység, amely a közhatalmi szervek működési körében garanciális okokból hangsúlyozottan magán-tevékenységként különül el a közhatalomtól” (22/1994.(IV.16.) AB határozat)
- Az ügyvédi hivatás "szellemi szabadfoglalkozású magán-tevékenység, amely a közhatalmi szférában működik." (Bánáti János 2013)
- "(...) az ügyvédi hivatás a jelenség szintjén tételes jogilag szabályozott, de lényegét a szabályozatlanság köde takarja." (Sulyok Tamás 2016)

SZAKMAI VÉLEMÉNYEK

A kodifikáció során szükséges lenne az ügyvédi hivatást befolyásoló tényezők jogi definiálása, rögzíteni kellene az **ügyvéd jogállásának absztrakt definícióját**, helyét és szerepét az igazságszolgáltatási rendszerben, tételes jogilag **meghatározni az alkotmányos rendben**. Szükséges a jogok és kötelezettségek egy-egy rendben való szabályozása az új törvényben. Az ügyvédség az államtól független intézmény, amelyet az ügyvédek gazdasági tevékenységük során tartanak fenn (szervezeti függetlenség), továbbá függetlennek és mentesnek kell lenniük minden, a megbízóik érdekével ellentétes befolyástól (funkcionális függetlenség). Mindezek miatt is szükséges lenne **az ügyvédi munkadíj újraszabályozása**, amely nem kap hangsúlyt a jelenlegi szabályozásban, holott az ügyvédi függetlenség kérdéséhez a munkadíj-megállapodás és a **sikerdíj** keretei is hozzátartoznak (Sulyok 2016).

Az alkotmányban a bíróságok tevékenysége mellett **meg kellene jeleníteni** az eljárás egyéb hivatalos szereplőit is. A szabályozásnak fel kell oldania a védőügyvédi pálya **üzletszerűségének és a hivatás közérdekűségének elmentését** ("közfunkció contra vállalkozói tevékenység"). Meggondolandó a létszámstop területi szinteken történő bevezetése, illetve a **jogágak szerinti specializáció** előírása is (Bérces 2012.8).

Az ügyvédségnek, **mint alkotmányos tényezőnek az Alaptörvényben meg kellene jelennie** oly formában, mint az igazságszolgáltatás hivatásos résztvevője, itt rögzítve az államtól való függetlenségét is (Bánáti 2013). **Számítani kell a technikai fejlődés által hozott változásokra**. Az automatizált, fejlettebb ügyviteli formák és eszközök használata új munkamegosztást hoz magával az irodákban, valamint az ügyfelekkel való kapcsolattartásban (Bánáti 2016).

„A kodifikációnak követnie kell az ügyvédi hivatás globális alapelveit: a jog uralmát, az ügyfélérdek elsődlegességét, az ügyvédi függetlenséget, az ügyvédi titok védelmét, az önkormányzatiság fenntartását, az összeférhetetlenségi és etikai szabályok továbbbélését.” (Bánáti János 2016.)

ÜGYVÉDI KAMARÁK

Magyarországon **1875-ben alakult meg** az első ügyvédi kamara. Az 1991. évi XXIII. törvény megszüntette az ügyvédi munkaközösségeket, ettől kezdve csak kamarai tagként lehetett ilyen tevékenységet folytatni; a tag csak egy kamara tagja lehetett és csak annak területén működtethetett irodát. A hatályos törvény szerint az ügyvédi kamara az ügyvédek önkormányzati elven alapuló, szakmai és érdekképviseleti feladatokat ellátó köztestülete, amely területi kamaraként és országos kamaraként (**Magyar Ügyvédi Kamara MÜK**) működik. A gyakorló ügyvédek között vita folyik arról, hogy miként történjen a kamarák finanszírozása, mennyiben tartható fenn a jelenlegi struktúra, illetve milyen változások szükségesek (ld. Ügyvédek Lapja 2017.1. 38-42.o.). Vita tárgya a jogtanácsosok esetleges integrálása a MÜK-be (ld. **MÜK állásfoglalás**, Bánáti 2016).

2014-ben új kamarai szabályzat született a letét- és pénzkezelésről (**1/2014. (XI.03) MÜK Szabályzat**).

EURÓPAI UNIÓ

Az EU-ban az ügyvédi hivatással összefüggő jogalkotás alapvetően tagállami hatáskör. **Az Európai Parlament és a Tanács 98/5/EK irányelve** (1998. február 16.) **az ügyvédi hivatásnak a képzés megszerzése országától eltérő tagállamokban történő folyamatos gyakorlásának elősegítéséről** rögzíti azokat a feltételeket, amelyek mellett az egyik tagállamban képesítést szerzett ügyvéd tartós jelleggel egy másik tagállamban gyakorolhatja hivatását. Az ügyvédek képviselőt az Európai Ügyvédi Kamarák Szövetsége (**Council of Bars and Law Societies of Europe – CCBE**) látja el, amely az EU és a nemzeti ügyvédi kamarák közötti összekötő szerepet tölti be.

SZOCIOLÓGIAI JELLEMZŐK

A hazai ügyvédség létszámát a MÜK adatai alapján az inaktívakkal együtt kb. **13 000-re becsülik**. Az Európa Tanács Igazságszolgáltatás Hatékonyságával Foglalkozó Európai Bizottságának [\(CEPEJ\) jelentése szerint](#) a tagországokban az ügyvédek száma átlagosan 28 492; **százezer főre vetítve** az átlag 147, míg Magyarországon **132**. (Az "ügyvéd" fogalma eltérő lehet az egyes országokban, a Bizottság a [Rec\(2000\)21 számú](#), 2000. október 25-i ajánlást vette figyelembe!)

A Szegedi Tudományegyetem Szociológiai Tanszékén 1998-ban és 2015-ben két nagy összefoglaló vizsgálat készült az ügyvédek életkörülményeiről és szociológiai jellemzőiről. A kutatók által levont következtetések szerint **emelkedett a hivatásrend nagyvárosi koncentrációja és növekedett a középosztályi származási identitást vallók aránya**. Az ügyvédek túlnyomó többségükben saját vállalkozásukban dolgoznak, az irodák **jogi végzettségű alkalmazottainak száma** azonban jelentősen **emelkedett**. A megnövekedett adminisztrációs teherrel párhuzamosan **nőtt a munkával töltött idő** is. Az ügyvédek jóval **nagyobb arányban használnak** munkájukhoz és

szakmai tájékozódásukhoz **idegen nyelvet**, mint korábban (Utasi 2016).

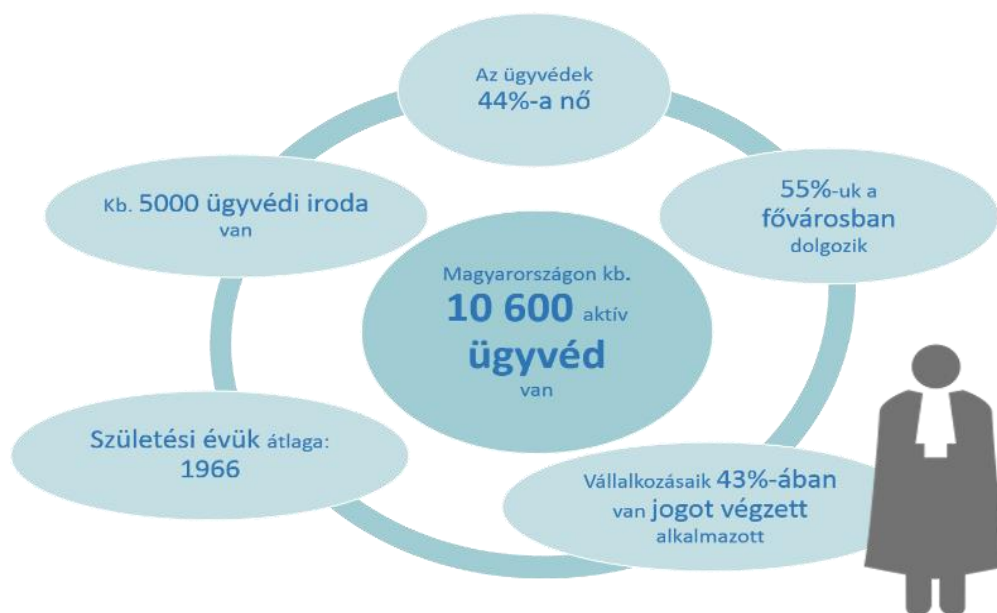
Megfigyelhető, hogy az ügyvédek körében **magasabb lett a nők aránya**. Míg a gyakorló ügyvédek körében 44%, addig az ügyvédjelölteknél ez a szám 61%, ami megfelel a jogi oktatásban megfigyelhető trendeknek is. 1998-ban még csak 39% volt a nők aránya a jelöltek között (Fónai 2016).

A hazai ügyvédség **jellemzően egyéni ügyvédként**, legfeljebb egyszemélyes iroda tagjaként dolgozik, ugyanakkor **tendencia az alkalmazott ügyvédek létszámának emelkedése** is (Sulyok 2016).

2016-ban az ügyvédi kommunikációval foglalkozó Pro/Lawyer Consulting végzett [átfogó felmérést az ügyvédjelöltek körében](#). A kutatást az indukálta, hogy a jelzések szerint az ügyvédi irodák nem találnak megfelelő jelölteteket, illetve hosszú távon nem tudják megtartani őket. A kutatók megállapítása szerint **a három legfontosabb motivációs tényező az ügyvédjelölteknél: a valódi mentorálás, a modern irodai környezetben való munkavégzés és a több önálló munkavégzés lehetősége**.

A felmérés szerint a jelöltek 20-25%-a lát el kizárólag ügyvédjelölti feladatokat.

1. ábra: Ügyvédek Magyarországon

Forrás: Infoszolg/Fónai Mihály 2016, Utasi Ágnes 2016. Piktogram: Noun Project

**AZ ÜGYVÉDSÉG
AZ EGYES JOGRENDSZEREKBEN**

A **kontinentális** (pl. német és magyar) jogfelfogás szerint az ügyvéd nem csak képviseli az ügyfelet, hanem személyével biztosítja a jog érvényesülését is. A hivatás szabadfoglalkozás-jellege és az igazságszolgáltatás működtetése egyaránt elvárt magatartás. **Az amerikai (common law)** felfogás szerint a megbízó érdekképviselője és az ügyvéd igazságszolgáltatásban betöltött szerepe között nincs különbség, ezért az ügyvédi hivatás legfontosabb szabályai nem közjogi, hanem magánjogi jellegűek (Sulyok 2016). A jelenlegi magyar szabályozás és az AB-gyakorlat a kontinentális hagyományt követi, de ez tételes jogilag nincs egyértelműen rögzítve.

Az Európai Unió az ügyvédséget az amerikai mintához közelíti, amennyiben a tevékenység piaci, szolgáltató jellegét erősíti.

A főleg Nagy-Britanniában jellemző ún. **kétpályás modell** megkülönbözteti a bíróság előtti képviselői és felszólalási joggal rendelkező ügyvédet (barrister) az egyéb ügyvédi tevékenységet végzőtől (solicitor). Míg a kontinentális jogterületen német mintára az egységes ügyvédi hivatásrend terjedt el. Korábban a francia (avoué és avocat), és a német jogrendben (prokurator és advocat) is fennállt e kettőség.

Az **ügyvédi díjak** (és sikerdíjak) törvényi meghatározásának [egyik jellegzetes példája Ausztria](#), ahol a [Rechtsanwaltstarifgesetz \(RATG\)](#) taxatíván meghatározza az ügyvédi munkadíjat és a költségeket.

Források:

- [1998. évi XI. törvény az ügyvédekről](#)
- MÜK álláspont az új Ügyvédi törvény IM-téziseiről – [Ügyvédek Lapja Online, 2016. november 25.](#)
- Bánáti János: Az ügyvédség alkotmányos helyzete – In: Kéki Zoltán, Nadrai Norbert (szerk.): *Jogi beszélgetések 2010-2012.* Kaposvár, Önkormányzat, 2013. 84-88. o.
- Bánáti János: A jövő ügyvédje - az ügyvédség jövője – *Ügyvédek lapja*, 2016. 5.
- Bécsi Katalin: Az ügyvédi függetlenségről. A tisztességes eljáráshoz való jog – *Jog-Állam-Politika*, 2013.3.
- Bérces Viktor: A védő mint a büntetőeljárás önálló és független szereplőjének megjelenése az egyetemes és magyar jogtörténetben. A védőügyvédi tevékenységre vonatkozó hatályos eljárási szabályok kritikája – [Iustum - Aequum - Salutare, 2012. 2.](#)
- Bérces Viktor: A védőügyvédi tevékenység története és jellemzői – *Magyar Jog*, 2012. 8.
- Fónai Mihály: A jogászok szociológiai jellemzői: létszám, foglalkozás, kor és nem szerint – In: Jakab András, Gajdusчек György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota.* [Budapest, MTA TK JTI, 2016.](#)
- Patyi Gergely: Az ügyvédi hivatásrendre vonatkozó európai uniós szabályozás és esetjog rövid ismertetése – [Iustum - Aequum - Salutare, 2012. 2.](#)
- Sulyok Tamás: Az ügyvédi hivatás alkotmányjogi helyzete – Szeged, Pólay Elemér Alapítvány Iurisperitus Betéti Társasága, 2015.
- Sulyok Tamás: Az ügyvédi hivatásrend – In: Jakab András, Gajdusчек György (szerk.): *A magyar jogrendszer állapota.* [Budapest, MTA TK JTI, 2016.](#)
- *Ügyvédek a gyorsuló időben (1998-2015)* – Utasi Ágnes (szerk.) [Szeged, Belvedere Meridionale, 2016](#)